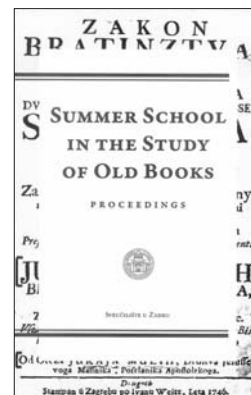

Летња школа проучавања старих књига

Предраг Мутавџић
 Универзитет у Београду
 Филолошки факултет
 – Катедра за неохеленске студије
 predrag.mutavdzic@fil.bg.ac.rs

Willer, Mirna and Marijana Tomić ed. *Summer School in the Study of Old Books. Proceedings. Volume I.* Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za knjižničarstvo, Studije iz knjižnične i informacijske znanosti, 2010.

Један од приоритетних задатака савременог библиотекарства јесте и школовање стручног кадра који би требало да се посвети конзервацији, чувању и рестаурацији старе књиге. Управо овој теми посвећен је пригодан зборник радова на енглеском језику под насловом *Summer School in the Study of Old Books* у издању Универзитета у Задру. Потреба за старањем о старој, реткој и оштећеној књизи као и о архивској грађи изложеној утицајима времена и простора где се чува није свакако нова, али оно што одликује овај зборник од њему сличних јесу радови еминентних стручњака, и хрватских и светских, који су имали част да одрже низ предавања на стручном курсу намењеном студентима докторских студија Одсека за библиотекарство и информатику при Универзитету у Задру.

Овај курс, једини такве врсте организован до сада на читавом Балканском полуострву, па и у Југоисточној Европи, одржан је од 28. септембра до 2. октобра 2009. године захваљујући његовим идејним покретачима и реализаторима, ванр. проф. др Мирни Вилер, те асистенту Маријани Томић са Одсека за библиотекарство и информатику. Посебну помоћ пружио је Национални фонд за науку, високо образовање и технолошки развој Републике Хрватске. Цео курс замишљен је као посебан научно-специјалистички, културолошки и информатичко-технолошки програм на докторским студијама Одсека за библиотекарство који је требало да интегрално обједини интердисциплинарни приступ проучавању писаног културног наслеђа. На овај курс пријавило се три библиотекара као и двадесет два студента, од којих је било двадесеторо докторанада – дванаесторо са Катедре за библиотекарство и информатику из Задра, шесторо са Универзитета у Загребу (са докторских програма Историја средњег века, Лингвистика и Информатика), по један студент са Универзитета у Љубљани (Академија лепих уметности, Рестаурација књижних повеза) и са Универзитета у Прагу (Катедра за библиотекарство и информатику) – као и два додипломска студента с Универзитета у Грацу.

Концепцијски посматрано, зборник се састоји од пет комплементарних целина које тематски и методолошки прате главну тему наведену у самом наслову зборника. Прву целину, под називом *Нова културна историја*, сачињавају радови тројице аутора – Ворена Брауна („Рукописи и прошлост у рано средњовековној Европи на примеру лаика и докумената“), Миленка Лончара („Стари рукописи у Задру – Врло кратак увод у стање и у недоумице око начина

објављивања“) и Зорана Велагића („Скривени аутор – појава ауторског ЈА на ранонововековним штампаним насловима“) – који детаљно и студиозно разматрају однос према књизи и документима у средњем веку и њиховом чувању, затим начин на који се данас чувају стари и вредни документи у Задру, као и појаву имена аутора на насловним страницама штампаних књига током XVIII века.

Друга целина се састоји од шест радова који, сваки на свој начин, покрива једну заједничку област – проучавање старе књиге. Дора Сечић („Књижевна баштина у европским и хрватским библиотекама“) исцрпно је дала податке који се односе на најважније европске и хрватске библиотеке, односно на фонд књига у њима, почев од хуманизма до наших дана. Ерих Рехнарт у свом раду под називом „У потрази за нашом писаном баштином (изазови, перспективе, питања“) изнео је своја истраживачка сазнања у вези са збиркама рукописне грађе у земљама источне и југоисточне Европе, као и могућности да се те збирке пребаце у дигиталне форме, да се каталогизирају и да буду доступне за даљу научну обраду. Јелена Лакуш („Старе књиге, библиографија и њезине истраживачке могућности“) ставила је акценат на стару књигу и на њене библиографске податке као изузетно важне елементе за проучавање целокупног живота једне књиге, од тренутка када изађе из штампарије, па до финалног корисника. Ив Нечин („Књижарски каталози у збирци Националне књижнице Француске у Паризу /Знанствени опис збирке ефемерне грађе/) описала је у кратким цртама ефемерну грађу сакупљену у Националној библиотеци Француске од 1473. до 1810. године. Дејвид Шо („Ко је био власник ове књиге? Проучавање порекла књига у европским размерама“) посветио се судбини старе књиге и њеним власницима чија су имена најчешће била записана, или је припадност била означена екслибрисом. Маријана Томић („Подаци о историји примерака у хрватским каталозима старе и ретке грађе“) у раду је изнела проблем каталогизације старих и ретких књига у хрватским библиотекама, осврнувши се на историју примерака у каталожним записима.

Трећу целину чине три одабрана рада који обрађују тему о новим концептуалним моделима за информатичко организовање. Тако Гордон Дансир („RDA /Resource Description and Access/ и његова примена на старе књиге, рукописну грађу и њихове дигиталне сурогате“) у свом раду објашњава основне појмове новог информатичког

програма и начин његове примене на опис библиографске грађе. Поред овога, у раду је посвећена и пажња FRBR-у (Functional Requirements for Bibliographic Records), моделу за структуру библиографских записа у оквирима дигиталне каталогизације. Мирна Вилер („Концептуални модел за ауторизоване податке – FRAD и његова примена на старе књиге“) изнела је основе идеје о FRAD-у (Functional Requirements for Authority Data) и на практичан начин је показала могућност коришћења овог концептуалног модела за ауторизоване податке који је комплементаран моделу FRBR. Клаудија Фабијан („Нови концептуални модели за организацију информација ауторизованих података у европском контексту“) преко описа Тезауруса Конзорцијума европских научних књижара (CERL Thesaurus) и његове структуре, указала је на то како се данас врши прикупљање и целокупна информатичка обрада свих података везаних за стару штампану књигу.

У четвртој целини свега су два рада у којима су изнета различита искуства и описане технике и методологије конзервације књига и старих рукописа. Први рад је ауторке Ен Џилиленд („Развој теорије, праксе и истраживања о заштити и приступу архивском градиву у дигиталном свету“) која је посветила пажњу савременим информатичким техникама и технологијама у очувању старе књиге и архивске грађе, упоређујући истовремено нове приступе и технологије са пређашњима. Други рад је коауторски (Дамир Хенеси – Маја Крталић – Ива Гобић-Витоловић) и говори, како стоји у самом наслову, о заштити и конзервацији старих књига, односно о самом приступу проблему очувања и заштите

књига, затим методологијама, као и поступцима који морају да се примене како би конзервација могла да се обави ваљано и правовремено.

Пета целина, посвећена управљању старим збиркама књига је најмања, јер представља свега један, али веома исцрпан и свеобухватан рад Лаиле Милетић-Вејзовић под насловом „Управљање збиркама посебне грађе с нагласком на пројекте дигитализације“. Ауторка је покушала да прикаже суштину дигитализације старих књига и архивске грађе у универзитетском окружењу, осврнувши се истовремено и на такозване метаподатке о самој библиотечкој грађи, будући да су они од посебне важности у процесу додатног (стручног, лингвистичког, библиотечког) претраживања информација преко мрежних информационих претраживача као што је Гугл.

Овај зборник пажљиво одабраних и тематски распоређених радова угледних професора и предавача нуди велики број корисних и практичних информација о старој књизи, директно упознаје читаоце са новим сазнањима, методима и методологијама у дигиталном библиотекарству, затим са процесом савремене обраде података о старој и реткој књизи, те даје нове смернице и предлоге у вези са начинима и поступцима конзервације књига у савременом дигитализованом свету информација. И поред чињенице што су сви радови написани стручним језиком и намењени једном релативно затвореном кругу корисника (изнад свега, библиотечкарима и књижарима), они ипак могу бити и штиво за ширу читалачку публику у виду сасвим прегледне и информативне литературе из области опште културе и образовања.

Историјски ход српске књиге под Хабзбурговцима

Карла Селихар
Педагошки факултет Сомбор
kselihar@pef.uns.ac.rs

Денић, Чедомир. *Српске библиотеке у Хабзбуршкој монархији током 18. века. Књ. 1. Историјат*. Београд: Српска академија наука и уметности, 2010.

Књига *Српске библиотеке у Хабзбуршкој монархији током 18. века*, Чедомира Денића, представља проширену докторску тезу одбрањену 1992. године на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду.

Када сам први пут узела књигу у руке, увидела сам да је испред мене једна изузетна студија, да није реч само о историји српских библиотека, већ и о историји књиге и књижевности код Срба. Аутор Чедомир Денић предано је и

